

POSTANOWIENIE

Dnia 16 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania J. M.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we Wrocławiu
o rentę rodzinną,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 16
października 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego we
Wrocławiu
z dnia 13 września 2023 r., sygn. akt III AUa 1922/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 13 września 2023 r. oddalił apelację wnioskodawczynie J. M. od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 27 września 2021 r. oddalającego odwołanie wnioskodawczynie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Opolu z dnia 16 kwietnia 2019 r. odmawiającej jej prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu [...] lutego 2017 r. mężu B. M. oraz przyznał adwokat J. H. od Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego we Wrocławiu na rzecz strony pozwanej kwotę 240 zł powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny wskazał, że uzupełnione postępowanie dowodowe o dowód z opinii biegłego lekarza medycyny pracy oraz z opinii uzupełniającej tego biegłego, dopuszczonych w celu ustalenia, czy śmierć męża wnioskodawczynie była wypadkiem przy pracy w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 2189 ze zm., dalej jako ustawa wypadkowa), a więc czy spowodowana była nagłym zdarzeniem wywołanym przyczyną zewnętrzną, potwierdziło trafność ustaleń dokonanych przez Sąd pierwszej instancji. Wynikało z nich, że zgon męża wnioskodawczynie nie miał związku przyczynowego z jego pracą i nie można stwierdzić nagłego, jednoznacznego czynnika sprawczego jego śmierci, pochodzącego z otoczenia wykonywanej pracy. Zgon miał samoistną przyczynę i mógł nastąpić w każdym innym niż stanowisko pracy miejscu. Nie wystąpiły również nagłe, szczególnie niekorzystne zdrowotnie okoliczności towarzyszące świadczeniu przez B. M. pracy, uzasadniające zaostrenie somatycznych procesów chorobowych. A zatem do śmierci męża wnioskodawczynie doszło wskutek przyczyny zewnętrznej, co oznacza, że nie została spełniona konieczna przesłanka z art. 3 ustawy wypadkowej, warunkująca uznanie zdarzenia z dnia 14 lutego 2017 r. za wypadek przy pracy, a więc nie ma podstaw do przyznania wnioskodawczynie prawa do renty rodzinnej z art. 17 ust. 5 tej ustawy.

Wnioskodawczynie zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w zakresie oddalającym apelację, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu oraz o zasądzenie na rzecz adwokat H. F. taryfowych kosztów zastępstwa adwokackiego przed Sądem Najwyższym, które nie zostały opłacone w całości ani w części.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy oraz przepisów prawa materialnego, a to: 1) art. 367 § 3 w związku z art. 379 pkt 4 k.p.c., przez przeprowadzenie większości czynności procesowych w sprawie w składzie jednoosobowym, mimo że ustawa przewiduje rozpoznanie sprawy przez Sąd odwoławczy na posiedzeniu niejawnym zakończonej wydaniem wyroku w składzie trzyosobowym i że zmiana składu na trzyosobowy w dacie wydania orzeczenia nie sanuje uprzednio przeprowadzonych

w ramach rozpoznania sprawy czynności procesowych w składzie jednoosobowym, co miało wpływ na wynik sprawy i ograniczyło prawo skarżącej do sprawiedliwego rozpoznania sprawy, powodując nieważność postępowania; 2) art. 227 w związku z art. 278 § 1 k.p.c., art. 286 k.p.c. i art. 232 k.p.c., przez oddalenie wniosku dowodowego skarżącej o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej, ewentualnie opinii innego biegłego sądowego specjalisty medycyny pracy oraz z opinii biegłych sądowych lekarzy specjalistów kardiologa i psychiatry na okoliczność mającą istotne znaczenie w sprawie, a to że mąż skarżącej zmarł wskutek przyczyny nagłej i zewnętrznej, uniemożliwiając w ten sposób udowodnienie tej okoliczności, co przy równoczesnym przyjęciu, że skutkiem nie udowodnienia tej okoliczności jej roszczenie nie zasługuje na uwzględnienie, co miało wpływ na treść rozstrzygnięcia w sprawie; 3) art. 3 ust. 1 ustawy wypadkowej, przez uznanie, że zdarzenie z dnia 14 lutego 2017 r. nie było wypadkiem przy pracy.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na nieważność postępowania z art. 379 pkt 4 k.p.c., polegającą na rozpoznaniu sprawy w znaczącym zakresie w składzie jednoosobowym, sprzecznie z art. 367 § 3 k.p.c., który nakazuje Sądowi odwoławczemu rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, także w przypadku jej rozpoznania na posiedzeniu niejawnym, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy następuje w formie wyroku, co ma miejsce w tej sprawie i co ograniczyło prawo skarżącej do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy. Ponadto skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, wobec ograniczenia skarżącej prawa do sprawiedliwego rozpoznania sprawy i uniemożliwienia jej, wbrew art. 227 w związku z art. 278 § 1 k.p.c., art. 286 k.p.c. i art. 232 k.p.c., udowodnienia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a to że śmierć jej męża była spowodowana przyczyną nagłą i zewnętrzną, ewentualnie że taka przyczyna nasiliła jego schorzenia w stopniu skutkującym jego śmiercią, przez oddalenie wniosków dowodowych powołanych przez skarżącą celem udowodnienia tych faktów, a następnie ich ustalenie sprzecznie z tezą dowodową i rozstrzygnięcie sprzecznie z wnioskami apelacji wobec nie udowodnienia tych właśnie faktów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłankach z art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c., tj. nieważności postępowania i oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Powołując się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., tj. na nieważność postępowania, skarżąca odwołała się do art. 379 pkt 4 k.p.c., zarzucając, że Sąd Apelacyjny rozpoznał sprawę „zasadniczo w składzie jednoosobowym i jedynie posiedzenie, które zakończyło jej rozpoznanie wyrokiem, przeprowadził w składzie trzyosobowym”, co nie „sanuje postępowania w sprawie, która w pozostałym zakresie obejmującym całość postępowania dowodowego została przeprowadzona w składzie jednoosobowym”. W tej materii należy zauważyć, że w składzie jednoosobowym Sąd Apelacyjny wydał następujące postanowienia: z dnia 10 października 2022 r. o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego lekarza medycyny pracy na okoliczność przyczyn śmierci męża skarżącej, z dnia 2 marca 2023 r. o dopuszczeniu dowodu z opinii uzupełniającej na okoliczność bliższego uzasadnienia opinii powołanego biegłego lekarza medycyny pracy, z dnia 6 lipca 2023 r. o oddaleniu wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej innego biegłego niż dotychczas, a także z dnia 10 lutego 2023 r. i z dnia 6 lipca 2023 r. o przyznaniu biegłemu wynagrodzenia za obie opinie. Wymienione postanowienia bez wątpienia dotyczą postępowania dowodowego. Zgodnie zaś z art. 367 § 3 k.p.c. - w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r.,

poz. 1469 ze zm.) - w postępowaniu apelacyjnym sąd rozpoznaje sprawę w składzie trzech sędziów, z tym że na posiedzeniu niejawnym orzeka w składzie jednego sędziego z wyjątkiem wydania wyroku, co oznacza – z uwzględnieniem zasady wynikającej z art. 148 § 3 k.p.c., że postanowienia w postępowaniu apelacyjnym poza rozprawą wydaje sąd w składzie jednego sędziego. Tym samym powołany we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania art. 367 § 3 k.p.c., ustanawiając jako zasadę w tym postępowaniu skład trzech sędziów zawodowych, przewiduje jednocześnie - w drodze wyjątku od tej zasady - możliwość wydania postanowienia dotyczącego postępowania dowodowego na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2021 r., III CZP 87/20, LEX nr 3266284). W świetle cytowanego przepisu skład jednoosobowy, w którym Sąd Apelacyjny wydał wymienione wyżej postanowienia dotyczące postępowania dowodowego, nie jest więc składem „sprzecznym z przepisami prawa”, powodującym nieważność postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 4 k.p.c. Co istotne regulacja zawarta w art. 367 § 3 k.p.c. obowiązywała do dnia 28 września 2023 r., kiedy to weszła w życie ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1860), uchylająca ten przepis. A zatem wszystkie wymienione wyżej postanowienia Sądu Apelacyjnego zostały wydane przed datą uchylenia art. 367 § 3 k.p.c. W konsekwencji nie można zgodzić się z twierdzeniem skarżącej, że zachodzi nieważność postępowania z przyczyn wymienionych w art. 379 pkt 4 k.p.c., mająca uzasadniać przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania stosownie do art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., a zaskarżony wyrok wydany został przez Sąd Apelacyjny w składzie trzyosobowym, zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów z dnia 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (OSNP 2023 nr 10, poz. 104).

Natomiast jeśli chodzi o przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., to powołanie się na wymienione w niej oczywiste uzasadnienie skargi kasacyjnej zobowiązuje skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego takie twierdzenie i wskazującego, w czym wyraża się ta „oczywistość”, a także do przedstawienia argumentów na poparcie tego twierdzenia (zob. postanowienie

Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2014 r., I PK 291/13, LEX nr 1455814; z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274), przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Nie spełnia tego wymagania stwierdzenie, że Sąd drugiej instancji dokonał dowolnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału, czy nie przeprowadził wystarczającego postępowania dowodowego dla ustalenia określonych faktów, bądź że zaskarżone orzeczenie jest rażąco krzywdzące dla powoda (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2008 r., II PK 73/08, LEX nr 785527). Z wymienionych powyżej względów dla spełnienia przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie wystarcza - jak to czyni skarżąca - twierdzenie, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona wobec uniemożliwienia skarżącej, „wbrew art. 227 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c., art. 286 k.p.c. i art. 232 k.p.c., udowodnienia faktów istotnych dla jej rozstrzygnięcia”. We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wskazano w najmniejszym stopniu, na czym ma polegać kwalifikowane naruszenie wymienionych wyżej przepisów prawa procesowego.

Mimo braku odrębnego wyводу prawnego, zauważyć trzeba, że skarżąca upatruje oczywistego uzasadnienia skargi w tym, że Sąd Apelacyjny „odmówił dopuszczenia dowodu z ponownej opinii uzupełniającej biegłego, a także nie dopuścił dowodu z opinii innego biegłego, pomimo wykazania przez skarżącą w zarzutach złożonych do opinii i do opinii uzupełniającej (...), że skutkiem zaniechania wskazania argumentów, dla których opiniujący zrehabilitował wnioski tych opinii, nie spełniają one wymogów rzetelnej opinii przez co tracą walor przydatności dla ustalenia istotnych okoliczności sprawy”. Należy zatem przypomnieć, że regulacja odnosząca się do powołania biegłych zawarta w art. 278 k.p.c. przewiduje jedynie możliwość dopuszczania dowodu z opinii biegłego i uprawnia sąd do dopuszczenia dowodu z opinii biegłego lub biegłych, jeżeli w sprawie istnieje potrzeba wyjaśnienia okoliczności wymagających wiadomości

specjalnych, a nadto do zażądania ustnego uzupełnienia opinii złożonej na piśmie, w sytuacji gdy opinia nie jest wyczerpująca lub też z innych względów, według oceny sądu, wymaga uzupełnienia lub wyjaśnienia. Instrument ten może być wykorzystywany stosownie do potrzeb sprawy, przy czym potrzebą taką nie może być jedynie przeświadczenie strony, że dalsze opinie pozwolą na udowodnienie korzystnej dla niej tezy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNAPiUS 2003 nr 7, poz. 182). W judykaturze można uznać za utrwalony pogląd, że samo niezadowolenie strony z oceny przedstawionej przez biegłych nie uzasadnia potrzeby dopuszczenia przez sąd dowodu z opinii innych biegłych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1974 r., I CR 562/74, LEX 7607). Okoliczność, że opinia biegłych nie ma treści odpowiadającej stronie, zwłaszcza gdy wypowiadało się kilku kompetentnych pod względem fachowym biegłych, nie może uzasadniać przeprowadzenia dowodu z opinii dalszych biegłych. Za nieuzasadnione należy uznać stanowisko, według którego nie wolno zaniechać przeprowadzenia dowodu z opinii dalszych biegłych, jeżeli dotychczas opracowane opinie biegłych nie dają podstaw do rozstrzygnięcia sprawy w sensie twierdzonym przez stronę. Odmienne stanowisko oznaczałoby, bowiem przyjęcie, że należy przeprowadzić dowód z wszelkich możliwych biegłych, by się upewnić, czy niektórzy z nich nie byłiby takiego zdania, jak strona (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1974 r., II CR 5/74, LEX nr 7407). Nie można przyjąć, że sąd zobowiązany jest dopuścić dowód z kolejnych biegłych w każdym przypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 lutego 1974 r., II CR 817/73, LEX nr 7404; z dnia 18 lutego 1974 r., II CR 5/74, Biul. SN 1974 nr 4, poz. 64; z dnia 15 listopada 2001 r., II UKN 604/00, PPIPS 2003, Nr 9, poz. 67). Potrzeba powołania innego biegłego powinna zatem wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczasowej złożonej opinii (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1974 r., I CR 562/74, LEX nr 7607; uzasadnienie wyroku z dnia 4 sierpnia 1999 r., I PKN 20/99, OSNAPiUS 2000 nr 22, poz. 807; uzasadnienie wyroku z dnia 10 stycznia 2001 r., II CKN 639/99, LEX nr 53135). W skardze kasacyjnej nie ma zaś żadnych argumentów przemawiających za tym, że istniała obiektywna potrzeba skorzystania z kolejnej opinii biegłych, poza powołanymi przez skarżącą, a podnoszonymi już w

postępowaniu apelacyjnym, zarzutami do opinii (głównej i uzupełniającej) biegłego z zakresu medycyny pracy. W zaskarżonym wyroku Sąd Apelacyjny odniósł się do tych zarzutów i uznał je za niezasługujące na uwzględnienie, jako stanowiące „jedynie nieuzasadnioną polemikę z prawidłowo wyprowadzonymi wnioskami przez biegłego sądowego”. Sąd Najwyższy jako sąd kasacyjny nie zajmuje się oceną materiału dowodowego, nie ma również kompetencji do dokonywania kontroli prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji według kryteriów opisanych w art. 233 § 1 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 403/12, LEX nr 1350309).

Ponadto dokonywana w procesie sądowym kwalifikacja zdarzenia jako wypadku przy pracy jest rezultatem oceny materiału dowodowego i ustaleń faktycznych w konkretnej sprawie. W tej sprawie biegły przyjął, że nie można stwierdzić, aby do śmierci męża skarżącej doszło wskutek przyczyny zewnętrznej. Do zakresu postępowania kasacyjnego nie należy rozstrzyganie sporów o ocenę dowodów ani o prawidłowość ustalenia stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany. Sąd Najwyższy nie jest sądem faktów, a wyłącznie sądem prawa. W zakresie jego ustawowych kompetencji nie mieści się korygowanie ustaleń faktycznych lub oceny materiału dowodowego dokonanego przez sąd drugiej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2018 r., I UK 437/17, LEX nr 2570520). Skoro skarżąca kwestionuje dokonaną przez Sąd Apelacyjny ocenę dowodów i wynikające z niej ustalenia faktyczne, to zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., uchyla się to spod kontroli kasacyjnej i nie może świadczyć o oczywistej zasadności skargi.

Mając powyższe na uwadze, skarżąca nie zdołała wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

[a!]

